

د. عوبه یدوللای ئەیوووبیان نووسەر و
 که له پوورناس و زمانزان و سیاسه‌توان،
 پیاویکی تا سەر ئیسقان کوردپه‌روەر،
 هەر له کۆماری کوردستانه‌وه له مه‌هاباد
 به‌هۆی باوک و برا گه‌وره‌که‌یه‌وه تیکه‌لی
 ئەو بزاقه‌ کوردانه‌یه‌ بووه، تا به ئەمرۆ
 ده‌گا ده‌سه‌برداری شیواز و ستایلی
 تایه‌تی خۆی نه‌بووه له‌کاری سیاسی و
 نووسیندا.

ئەو که‌سایه‌تییه زۆرتر که‌سانی وه‌ک
 (ئیسماعیل حه‌قی شاوه‌یس)مان
 بیرده‌مخه‌نه‌وه که له‌ناو بزاقی رووناکییری
 و سیاسی و کوردایه‌تیدا هه‌یه‌وه،
 ئیستاش به‌و ته‌مه‌نی (٧٨) سالییه‌ی
 خۆیه‌وه بیگوشی چۆرچۆر کوردایه‌تی لێ
 ده‌چۆرئ.

شیوازی قسه‌کردنی، یادوه‌ری گورج
 و گۆل و ته‌نانه‌ت شی‌وه‌ی
 جلوه‌یه‌رگه‌کشی هەر تایه‌ته‌ندی خۆی
 پێ‌وه دیاریوو، به‌و ته‌مه‌نه‌وه له
 (مه‌هاباد)وه هاتبوو تا چاوی به‌و ئالایه
 بکه‌وتیه‌وه که له (خۆییون) و (مه‌هاباد)
 نه‌وی کرا، ئیستاش به‌ شه‌کاوه‌یی
 جارێکی دی بیینیته‌وه،، بۆیه ئیمه له
 گۆقاری (رامان)دا زۆرمان پێ چاک بوو
 ده‌مه‌ته‌قییه‌کی له‌گه‌ڵدا بکه‌ین، چونکه
 پێشتر که چهند سالییک له‌مه‌وبه‌ر چوینه
 کرماشان و سنه و مه‌هاباد، هه‌رچهند له
 خزمه‌تیدا بووین، به‌لام رێ نه‌که‌وت ئەو
 گفتوگۆیه ئه‌نجام بده‌ین.

د. عوبه یدوللای ئەیوووبیان:
که ئازادی راست هه‌بوو هه‌موو
شت گۆل ده‌کا.. ده‌بی فیریش
بین یه‌کترمان خۆشبوو و
له‌گه‌ڵ یه‌کتر پاک بین

د. عوبهیدوللا ئه یووبیان - نازاد عهبدو لواحید

له وکاته دا مه هاباد چونکه شاریکی کوردییبه، به لآم وهک دابه شکردنی جوگرافیایی ولات خراوته سهر نازه ربایجان، نازه ربایجان کهوته دهست رووسه کان و کوردستانیش کهوته دهست لهشکری ئینگلیزه کان، مه هاباد لهشکری هیچیانی لینه بوو. ته نیا جار جاره ئینگلیزه کان دههاتن و رووسه کانیش نوینه ربان هه بوو، له ماوهی ئه و چند ساله دا مه هاباد نازاد بوو، کوردایه تیش که ریشهی کۆنی هه بوو. مالی ئیمه یه کیک له و شوپنا نه بوو که ره گوریشهی کوردایه تی تیدا به هیزبوو. شیخانی نه هری، شیخ عهبدو لقادری نه هری که له سهر کوردایه تی ئیعدام کرا، ئه و خانه واده کاریگه ربیه کی مه عنه ویان له سهر خانه وادهی ئیمه هه بووه. باپیری من سهد ته ها زۆر مورید و دۆستی شیخ عهبدو لقادر بووه. موریدی ئه و خانه واده یه کجار کورد په رستن. ئیستاش که شیعریکی کوردییان بو ده خوینییه وه، ده گرین. زۆر پاک و ساده ن. کوردایه تییه کی زۆر پاک و قه دیس له ناویاندا بووه، کوردایه تییه وهک پیره میتردی سلیمانی و حوسین حوزنی که دۆستی باهم بووه.

حه زه رته ی سهد عهبدو لالی گه یلانی تاقه کوری حه زه رته ی غه ووسی سانی (سهید عهبدو لقادر) که تورکان بابیان کوشته له هه ریر و باتاس به شتیوه یه کی نهیینه ده ژیا. که هاوپه یمانه کان هاتنه ئیران، ئه ویش هاته شنۆ و بو جیژنی نه ورۆ (نه ورۆزی) ۱۳۲۱ (۱۹۴۲) هاته مه هاباد و یه کسه ر چوو میوانی قازی محهمه د بوو. ئه و پیشوازییه ی له و کرا له ولاتی ئیمه دا نمونه ی نه بووه. ده لێن شیخ مه حموود پیشوازییه کی ناوای له سمکۆی شکاک کردووه. به بۆنه ی هاتنی سهد عهبدو لالی ئه فه ندی، پیشه وای رۆحانی میلله تی کورد، ئه وانه ی پروونا کبیر بوون وهک: کاکه گه وری من، سهد

پامان: سه ره تا به خه ره هانتت ده که بن، تکایه کورته یه ک له ژبانی خوتمان بو باس بکه ؟

عوبهیدوللا ئه یووبیان: رۆژی یه که می به هار که ده بیته یه که مه رۆژی نه ورۆ (نه ورۆزی) سالی (۱۳۰۷) ی هه تاوی (۱۹۲۸ ز) له شاری سابلاغ که نه ورۆ مه هابادی پیته لێن له دایک بووم. جهنگه ی ناشتی به یینی مه لا خه لیلی گۆره مه ر، مه زنی مه نگوران که شه ربان له گه ل ده ولته تی ئیراندا هه بووه. شیخه لئیسلام و قازییه کان و پیایه گه وری سابلاغ له گه ل عه لی به گی حاجی که نوینه ری ده ولته تی ئیران بوو، له مالی ئیمه بوون و قسه له ناشتی کراوه له به یینی مه لا خه لیل و ده ولته ت، ئه و رۆژه من له دایک بوومه. ئیمه ساداتین و ره گه زیشمان ده چته وه سه ر ساداتی دیاره کر و جزیری. ئه و تیره یه (۲۵۰) سال پیش له جزیر و دیاره کریرا به ره و مه لبه ندی موکریان وه ری که وتوون. عیلی دیبۆکریش هه ر له گه ل ئه وانه بوون. ئه وانه «دۆملی» بن و ئیستا پییان عه یبه پییان بلێن «دۆم». له دیاره کرئ ئیستاش عه شیره تی دۆم هه ر ماون و به زاره وای تورکی پییان ده گوئری «دۆملی». ئه وانه هاتوون، هیندیکیان له ئاکری و ئامیدی بریک راهه ستاون، هیندیکیان ماونه وه و هیندیکیشیان چونه ته چند گوندیکی وهک: «سه رکه پکان» و «ره ژیکه ران» که له لیره وار دا بوون، له وئ گیرساونه وه. به ره ی سهد ئه یووبی بریکی هاتوون بو کوردستانی موکری و میوانی نه وه کانی بوداغ سولتان ده بن که له وئ حوکم ده که ن. من سهد عوبهیدوللا ی کوری سهد عهبدو لالی کوری سهد ته ها کوری سهد ئه یووب کوری کاک حوسین کوری سهد یوونس کوری کاکه سه لآح-م.

پامان: به ریز ئه یووبیان ئیوه ش خو ناچنه وه سه ر دره ختی عه ره ب نه سه ب؟

عوبهیدوللا ئه یووبیان: زنجیره ی مالی ئیمه قسه ی زۆر له سه ره، شۆره تی ئیمه «ئه یووبیان» ه، هه ندی که سانی ئه هلی قه له میش ئیمه ده به نه وه سه ر خانه واده ی سه لآحه دینی ئه یووبی. به لآم ئه وه چند گرتپوو چکه یه کی پس پسن که ئیمه نابی هه روا له خو را خو هه لپه سپیرین. ئه وه حل نه بووه.

پامان: ئه ی شتییک که له مه هاباد و له سه رده می مندالیتدا سه رنجی راکیشابی؟

عوبهیدوللا ئه یووبیان: ئیمه جحیل بوین، تازه ده گه یشتینی، وه زعییک له ئیران و کوردستاندا رووی دا. هاوپه یمانه کان (رووس و ئینگلیز و ئه مریکا) هاتنه ناو ئیران، ره زاشای په هله وای حومه تی لی تیکچوو.

به ناوی «میرزا علی ریحانی» که له گه له بابم سه فه ری گهرمیتینیان کردبوو و میوانی حوزنی موکریانی و همه ناغای کۆیه و نه قیسی به غدايه بوون، له مائی له و ژماره یه که خه لکی دیکه ش ره گه له «ژیکاف» ده که ون، له وانه: میرزا علی ریحانی و عه بدولرله حماني ئیمامی (که نه ویش شاگردی حوسین حوزنی بوو) و... تاد. نه وکاته من مندال بووم. من شیعرم ده نووسی. کاکیشم شیعری ده گوت. هیتن-یش شیعری ده گوت و له مائی ئیمه ده یخوتنده وه، زۆریان شیعره کانی من به دل بوو. بابیشم قلیان (نیرگه له) ی ده کیشا و گوتی ده دایه. نه وکاته من زۆرم شه ره سه گ و راوه به راز پیخوش بوو. موعه لیمه کاغان هه موو راوکه ر بوون. نه وده م قوتابی له کن موعه لیم روحیان پیته ده ما، به لام من له بهر نه وه ی سه گم هه بوون له گه له موعه لیمه کانم ببوومه دۆست و له گه لیان ده چوومه راوه به راز. شیعر و شاعیری و راوه به راز له گه له موعه لیمان منی کرده مرۆیه کی کۆمه لایه تی. نه وده مه ده سته شیعریکم گوتبوو، یه کجار زۆر حیماسی و نه ته وه یی بوون و پیته سوازییان لیکرا. نه ندامی هه ره به رزی کۆمه له ی ژیکاف «عه بدولرله حمان زه بیحی» گوتی: پیته نه و شیعره ت بو چاپ ده که م، به لام نه گهر عه جه مان پیته وه و شتی کمان پیته کری، ده پیته شدا تو ده کوژن. شیعره که له ژماره (۲) ی سالی (۱۳۲۲) ی هه تاوی له نۆرگانی ره سمی کۆمه له ی ژیکاف کۆاری «نیشتمان» دا چاپ کرا. نه وده دی له بیرم مایه نه و به ندانه ن:

تاگه ی لاوه گانی کوردستان
وا به دیلی بژین له ژیر دهستان
ئیمه هه روا بنوین له گوتی گادا
میلله تی دی هه موو له خه وه ههستان
کاری خۆیان ده کن به گیان و به دل
ئیمه گیتین نه ویتستا وه ک مهستان
هیچ ده زانن که نیشتمانی مه
چۆن له ده ست چوو ولاتی کوردستان
باعیسی بیسه ری و نه زانین بوو
چوو له ده ست ئیمه خاکی کوردستان
حه یفه ژیره سته ی حزبی حیزه ب بئ
نه ته وه ی پاکی رۆسته می دهستان
«هیدی» یا گهرچی نیسته مندالی
جوان ده هۆتیوه به ند و هه له بهستان

من به ناوی «هیدی» شیعره که م گوتبوو، به لام دیتیم به ناوی «قومی» چاپ کرابوو. گوتم کاکه گیان نه و نیوه چییه به سه ر منتاندا بریوه؟ من به ناوی قومی شیعری

محه مه دی نه یووبیان، نه وانه شانۆنامه به کیان نووسی و له کاتی هاتنی سه یه عه بدوللا شانۆکه یان پیتشکه ش کرد، به ناوی «سولتان سه لاهه دینی نه یووبی». شانۆیه که بریتی بوو له ئۆپتیرایه کی حاجی قادری کۆبی و بیسه وه ریبه ک له باره ی عه داله ت و هه قپه روه ری و ئینسانیه ت و ئیسلامیه تی سولتان سه لاهه دین نه یووبی، پیته شان درا. هه ره نه و شانۆیه بوو که بیسه منی رانه نگاوت بو نووسینی شانۆبی «دایکی نیشتمان» که دو اترا باسی ده که یین. هاتنی سه یه عه به یه دللای نه هری و پیته شانانی نه و شانۆیه مه هابادی راچله کاند. خه لک به خو هاتنه وه. نه وکاتیش عه شایر ده یانویست پیته سابلای حکومه ت بکن و بیسه حاکم. هه ره که سیسه ده سته ده رۆبی حکومه تی ئیران حوکمیکه ی بو ده نووسی و ده ینارد، به لام قازی محمه مد که له خانه واده یه کی گه وره بوو بواری نه وه ی پیته دان. له وکاته دا کۆمه له ی ژیکاف دروست بوو. نه وانه ی روونا کبیر لیک خریبوونه وه. یه ک له وان براکه ی من سه یه محمه مه دی نه یووبی بوو دۆستیکه ی زۆر نزیک و خو شه ویسته ی خو ی به ناوی «میرزا حوسین فرۆهتیر» (یان میرزا حوسینی زتیرینگه ران، فرۆهتیر نیوتیکه کۆنی زه رده شتیبه کانه و پیته سه یه نه وکات نه و ناوه ی هه بووه) که له عیالی «سوئینی» بووه. نه وانه پاژه- بیسه که س ده بوون، ریک که وتبوون و کۆمه له ی «ژیکاف» یان دروست کرد. دیاره له سه ره تاوه سی که س بوون.

نه ندامی ژماره یه که نه و میرزا حوسین فرۆهتیر-ه بوو، نه ندامی ژماره دوو «عه بدولرله حمان زه بیحی» بوو و نه ندامی ژماره سی-ش «میر حاج» بووه که نه وکات نه ندامی کۆمه له ی هیوا (له کوردستانی عیراق) بووه و هاتوته سابلای. یه که م کۆبوونه وه ی «ژیکاف» نه و سی که سه بوون و له مائی میرزا حوسین بووه. میرحاج، مسته فا خو شناو و هه مزه عه بدوللای بو مه هاباد له گه له بوون. میرحاج، پیته ونه دی نیوان کۆمه له ی هیوا و کۆمه له ی «ژیکاف» بووه و وا ویده چی میرحاج، له دروستکردنی «کۆمه له ی هیوا» شدا ده وری هه بووبی. میرحاج ئینسانیکه ی بیوتنه و گه وره و پاک و رووناک و دۆستی هه ره گه وه ی مه لا مسته فای بارزانی بوو. زۆر ئازا و نه ترس و خا که را بوو. مه به سته ی مائی دنیا و له بیسه خۆراکی خو شدا نه بوو. عاده تی به نه لکۆل و سیغار و شتی دنیایی نه بوو. من ئینسانی نه وده نده چاک و پاکم له دنیا یه دا نه دیوه. کاریگه ری له رۆحم کردوه. من که مندال بووم عاشقی نه خلاقه ی نه وانه بووم، بۆیه وا تیکه وتووم. ئینجا که سیکه دیکه که دۆستی باوکم بوو

ژماره (۱۰) هی کۆمهلهی ژیکاف بوو، نیتیو نهینیشی «لاو» بوو. ئەو شانۆیه دەنگی دایهوه و تهئسیرتیکی زۆری له سههر خه لک هه بوو.

رامان: ئەی وهک ده لێن ئیوه ده ورتان له هه لکدرنی

ئالای کوردستاندا هه بووه، تکایه ئەوه مان بۆ بگێرتهوه؟

عوبهیدوللا ئەبوویان: خۆشترین رۆژی ژیانم ئەو رۆژه

بوو که ئالای کوردستانمان هه لدا. رۆژی پێشتر کاک

حوسینی فرۆهتیر، سه رۆکی کۆمه له، به منی گوت سبهینی

وه ره. پێش ئەویش میرحاج هاتبوو، گوتی کاک عوبهید

مزگینیم دهیه. گوتم: هه رچی ده لێتی پێشک شه. گوتی:

پیت ده لێم به و شه رتهی تا سێ رۆژ دهنگ نه کهی.

منیش به لێنم دایه. گوتی: مزگینتی، سێ رۆژی دیکه

ئالای کوردستان هه لده کهین. چوومه نیتو بازار کابرایه کی

لێبوو شتی ده فرۆشت. گوتم: کاکه ئەتۆ ده هۆل و زورنا

ژنه کان پێده زانی؟ گوتم، با پاش سێ رۆژی دی بێن

ده سه خۆشانه یه کی باشیان ده ده می. هه تا ئیمه

گه یشتینه وه مالتی ته وای شاری سابلایه بوو به

چراخان. بوو به هه لپه رکێ و پیکه نین و شادی. ئەو دم

له سێ جیگا ده رسی کوردیمان ده گوت، باو کم خانویه کی

دابووین له ویدا کلاسیکمان هه بوو به نیتیو پروناکی. من

و کاک «ئه نوهر دل سوژ» کلاسیکمان کرده وه به نیتیو

گه لاوێژ و کلاسیکی دیکه شمان هه بوو به نیتیو

پێشک هه وتن. کلاسه کاغان قوتابی پیریشی - تیدابوو،

مندالیشی تیدابوو. قوتابی ئەو کلاسانه و قوتابییه

کچه کان، که چووین میرزا حوسینی فرۆهتیر چاوه ریمان

بوو. من و میرزا حوسین و عوسمان دانش و محمه مد

یاهوو، به نی ئالا که مان کیشا و ئالا که هه لدر. ئینجا

هه لیا نهینام و چوومه سه ربانیک و دروشمی کوردا یه تیم

دا. بژی کوردستان و بژی کۆمه له، ئینجا ها تمه خوارێ و

به پیتش بارزانی و پیتشه و قازی محمه مد و حاجی

بابه شیخ-دا ها تم، ده ستیان هه لێنا بوو، به پیتشیاندا

رێژم دا و له وه ری مامم و بابم دانیشته بوون، چووم

ده ستم ماچ کردن، له خۆشیان ده گریان. ئەوه (۲۶) ی

مانگی سه رما وه ز بوو.

رامان: پێوه ندیت له گه ل رۆژنامه ی کوردستان چۆن بوو؟

عوبهیدوللا ئەبوویان: کوردستان (۱۱۲) ژماره ی لێ

چاپ کرا، ناوی کۆمه له ی ژیکافی تیدا نییه. کۆمه له ی

ژیکاف به ناحق تیکدرا، ئەوه تراژیدیه ک بوو که ناوی

کۆمه له ی ژیکاف-یان لایرد.

رامان: ئەی به ره ه می خۆت تیدا بلا و نه کرده وه؟

عوبهیدوللا ئەبوویان: نه خیر، شیعرم ده نووسی، به لام

بلاوم نه ده کرده وه. هه ره به ده سه نووس ده مدا به خه لک.

فوکاهی (هی پیکه نین) م ده گوت و بۆ رۆژنامه ی

«توفیق» م ده نارد. گوتی: راستیه که ی یاریکاری

کۆمه له ی ژیکاف که میرزا ئیبراهیم ئیبراهیمی-یه ناوی

ئەو له کۆمه له دا «هیدی» یه، ئینجا با تۆش نه ناسرتی ئەو

نیوه مان لێنا ی. له و لاپه ره یه دا که شیعه ره که ی من چاپ

کرا وه له لای سه ره وه له کادریکدا نووسرابوو، شه ر و

هه لالای عیراق که مه لا مسته فای بارزانی

هه لیا یساندوو هه راپه رینیتیکی نه ته وه یی کورده. دواتر که

له نزیکه وه مه لا مسته فام ناسی فه خرم به وه ده کرد که

شیعه ره که م له گه ل ناوی بارزانی له لاپه ره یه کدا چاپ ببوو.

بلا و بوونه وه ی ئەو شیعه رانه بوو به هۆی ئەوه ی خه لک

له ناو بازار به یه کترم نیشان بدن.

له ئیران نا ئیستانش جوان نووسین (خۆش نووس) ده رسیکه قوتابییان ده یخوین، لیره ئەوه له بیر کراوه

رامان: ئەی بیرۆکه ی نووسینی شانۆنامه ی «دایکی

نیشتمان چۆن لای ئیوه دروست بوو؟

عوبهیدوللا ئەبوویان: ئەو شیعه ره منی زۆر زۆر هان

دا بۆ کوردا یه تی و هه زم ده کرد بچه مه نیتو کۆمه له ی

ژیکافه وه، به لام گوتیان ئیوه مندال. بیرم له وه کرده وه چ

بکه م تا بیسه لێنم ئەمن بوومه پیاو و مندال نیم. ئەوه

بوو هانی دام شانۆیی «دایکی نیشتمان» بنووسم بۆ

ئەوه ی نیشان بده م کاری پیاوانم له ده ست دی. ئەو ده مه

ته مه نم ۱۴ سال بوو. پیه سی ئەو شانۆیه من نووسیم و

ئەوانه ی له گه ل من شانۆکه یان نمایش کرد هه موویان پۆلی

یه که می ده بیرستان (متوسطه- دوانا وه ندی) بوون. ته نیا

که سیکی که یاریکاری ئیمه بوو، عه بدولپه رحمانی

زه بیچی بوو. مسته فای موئیمینی-شمان له گه ل بوو. ئەو

شانۆیه بوو به هۆی ئەوه ی که کۆمه له ی ژیکاف ئاشکرا

بی، چونکه ئیمه دروشمان ده دا و نه خشه ی کوردستانمان

هه لا وه سیبوو. تابلۆی شیخ عه بدولقادر و حاجی سهید

محمه مد و ئیحسان نووری پاشا و مه لیک

مه حمود-مان له وی هه لا وه سیبوو. ئینجا کۆمه له

موافقه ته تی کرد که ئەوانه ی له گه ل ئیمه بوون بینه

ده سته ی لاوانی کۆمه له. پاشان سه دیق حه یده ری بوو به

به رپرسی ده سته ی لاوانی کۆمه له و بۆ خۆشی ئەندامی

پامان: باسی ئه وه مان بۆ بکه دکتۆرات له سه رچی وه رگرتوه و ئه و پرۆفیسۆرییه ت له کوی هیناوه ؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: من یه که م جار له تاران نیوم بۆ لیسانس نووسی. ئه و کاته «فوق لیسانس / ماجستیر» نه بوو ته نیا لیسانس (به کالۆریۆس) هه بوو. له تاران له ده وره ی دکتۆراش ده رچووم، به لگه شم هه یه. له و کاته دا شای ئییران ویستی بچمه لای و زیاره تی بکه م. من نه چووم. له سه ر ئه وه خۆتندنه که یان لێ تیکدام. پاشان له ته وریز جیژنیک گیرا، جیژنی دامه زرانندی زانکۆی ته وریز، له وئ من کۆنفرانسیکم دا، ئه وه م گێپرایه وه که پیشه وه ری له پارلمانی تاران هه لبژێردرابوو، به للام حوکمی ئه ندامه تییه که ی هه لوه شینرایه وه، پیشه وه ریان ده رکرد، گوتی مه جلیسیک (په رله مان) داده مه زینیم چاوی په رله مانی تاران کوپیر بکات. منیش گوتم دکتۆرایه ک وه رده گرم چاوی دکتۆرای تاران کوپیر بکات. له سه ر ئه وه هه ر سه به نینی ساواک حوکمیکیان ده رکرد و له زانکۆ ده ریان کردم که شه ش مانگ بوو له زانکۆ کارم ده کرد. له کونکوور قه بوول بووم، ئه و کاته زۆر غروور بووم. ده سه لاتم هه بوو، ده وله مه ند بووم. ده ردیکم به سه روکی زانکۆ و کۆلیژ و سه روکی دایره ی ته ئمینات کرد که راپۆرتیان له من دابوو، درۆیه کیشیان کردبوو که ئه و کاته ی شا هه لاتبوو من کۆنفرانسم دابێ که وا نه بوو. رۆژی هه لاتنی شا من قسه م نه کردبوو. له وئ ستاندار (پاریژگار) یش کابرایه کی کورد بوو، پشتگیری لیکردم و گه رامه وه سه ر کاره کم، به للام پاره ی ئه و چهند مانگه یان لێ خواردم، پاش به یینیک بۆ ئیسفهان دووریان خسته وه. ده مویست له ته وریز ته نیستیته ئۆی کوردی دروست بکه م و لیسانسی کوردی بدری، کوردی بخویندری، چونکه یاسا نه یگوتبوو زمانی کوردی مه منووعه، به للام که س داوای نه کردبوو کوردی بخویندری، له تورکیا یاسا هه بوو که کوردی گوتنیش قه ده غه یه، به للام له ئییران ئه و قانونه نه بوو. من ئه و کتیبانه ی نووسیوم زۆریان له زانکۆی ته وریز بلاوکرانه وه. چهند وتاریکیشم بلاوکرده وه، یه ک له وان له باره ی کتیبیک بوو له سه ر شا ئیسماعیلی سه فه وی که کورد بوو، به للام به تورکی قسه ی کردوه. له زانکۆی ئیسفهانیش منیان ده رکرد. چوومه تاران له ده بیستانی «داره لفنون» که یه که م زانکۆی ئییران بوو له وئ بووم، پاشان له وئیش ده ریان کردم، ئینجا چوومه ئه وروپا، له فه رهنسا چوومه زانکۆی سوویژ، دکتۆر کامه ران به درخانیس له وئ بوو. پرۆفیسۆریکیشم دیته وه به نیوی «ژاک تورویج» که چاودیری تیزه که م بکا.

پامان: تیزه که ت له سه رچی بوو ؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: له باره ی «کاریگه ربی ماد له سه ر شارستانیه تی ئییرانی کۆن و ته ئسییری ئییرانییه کانی کۆن له سه ر ماد و په یوه ندیی کورد و ماد» بوو. من ئه و تیزه م ته واو کرد و دامه «ژاک تورویج». له و کاته دا نه قاشیک به ناوی «جه مال به ختیار» پیشانگایه کی کردبووه. دکتۆر کامه ران داوای لێ کردم که گه لیدا بچم بۆ پیشانگه که و له وئ جه مال تابلویه کیشی پیشکش کردم. من و دکتۆر کامه ران بریارمان دا بیینه خزمه ت مه لا مسته فا. مه لا مسته فا فه رموی پیم خۆشه تۆ بچی بۆ ئه مریکا. هه ژاریش خۆی ده گه ل من ده خست بۆ لای مه لا مسته فا. من عه رزم کرد ده بی بگه رپه وه فه ره نسا، چونکه پرۆفیسۆر گوتی ده بی بییه وه ئیمتخانه که ت ده ده ی و دکتۆراکه ت وه رده گری و جیژنیکت بۆ ده گرین. بارزانی گوتی: باشه تۆ برۆ. من چومه وه له ئییران گیرام. له تاران له زینندا بووم که خوالیخۆشبوو مه لا مسته فا هات بۆ که ره ج. دوو سی جاریش پاشی ئه وه چوومه وه بۆ ئه وروپا، پرۆفیسۆره که مم نه دیت. داویه زانیم پرۆفیسۆر مردوه. ئه و تیزه ی من نووسیومه له دنیا دا بێ وینه یه.

پامان: په سه ند کرا له وئ ؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: په سه ند کراوه، به للام خۆم نه مدیتوه. ئیستا تیزه که م نییه و له ده ستم چووه، به للام ته وای ئه و یادداشته نه ی که تیزه که م له سه ر نووسی هه موویم ماوه و کۆم کردوونه ته وه.

پامان: به چ زمانیکه ؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: تیزه که به زمانی فه ره نسه یه. جگه له دکتۆر کامه ران که هه ندیکی یارمه تی داوم و لاییکی کوردی تورکیه، ئه وی دی هه مووی خۆم نووسیومه. به زمانی کوردی و فارسیس وه رمگێپراوه و کورته یه کی ئه و دووانه شی له گه لدایه.

پامان: ئه ی پرۆفیسۆرییه که له چیه وه هاتوه ؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: من ده رسم گوتوته وه، له زانکۆی ته وریز و زانکۆی ئیسفهان.

پامان: با بیینه وه سه ر نووسیینه کانت ؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: نووسیینه کانم ئه وه ند ه زۆره ناتوانم باسی بکه م. با بیژم به تۆ. من پرۆفیسۆر سه ید که ریم ئه یووبی که له مۆسکۆ هاته وه، له به ر خاتری ئه و سه رجه می به ره می خۆم کۆکرده وه، (٤٧٠) وتار و نووسین و پارچه شیعرم هه یه. لانی که م نزیکه ی (٥٠) کتیب بووه. هیندیک چاپ کراون و زۆریشیان چاپ نه کراون.

چاپکراوه کانم ئه وانهن:

* چریکه‌ی خه‌ج و سیامه‌ند، زانکۆی ته‌وریتز چاپی کردوه.
* چریکه‌ی مه‌م و زین، زانکۆی ته‌وریتز چاپی کردوه.
* چریکه‌ی لاس و که‌ژال، زانکۆی ئیسفهان چاپی کردوه.

* نقش قهرمان شرق سلطان صلاح الدین ابوبی در پیشگاه تاریخ، به زمانی فارسی، کتیبفرۆشییه‌ک له ته‌وریتز چاپی کردوه. سالی (۱۳۴۱) ی هه‌تاوی.
* تقویم محلی کردی. (نیوی مانگی کوردی و جیژن و دابونه‌ریتی کوردان)

* نیوی کوران و کچان به‌کوردی، سی جار چاپ کراوه، به دزیم چاپ کردوه، چایچییه‌ک له‌گه‌لم دۆست بوو، پارهم ددها به شاگرده‌که‌ی بۆی چاپ ده‌کرد. نیوی خۆشم له‌سه‌ر نه‌نووسیوه. سالی (۱۳۳۹) ی هه‌تاوی.
* میری نه‌ورۆزی سالی (۱۳۴۱) یان (۱۳۴۲) ی هه‌تاوی.

* «ئا» و «بی» ی کوردی، له‌تاران چاپم کرد. به لاتینی و پیتی عه‌ره‌بی، سالی (۱۳۵۵) ی هه‌تاوی.

پامان: چریکه‌کانت هه‌ر ده‌قه فۆلکلۆرییه‌کانه کۆتکردوه‌نه‌ته‌وه یان خۆت ئیشت له‌سه‌ر کردوون؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: من ئه‌و ده‌مه‌ی که لیسانسیم وه‌رگرت ویستم «خه‌ج و سیامه‌ند» چاپ بکه‌م. دیتیم فۆلکلۆره‌ خرم کردۆته‌وه، به‌لام که ته‌مه‌نم زیاد بوو له ته‌وریتز زانیارییم زیاتر بوو، من ویستم شاکاریتیک به‌ره‌م بینم. چریکه‌ی خه‌ج و سیامه‌ندم به‌نهرتیکی پاک و خاوین دارشت. نه‌سری وا چاک له ئه‌ده‌بی کوردیدا نییه. ئیستا له شاری هه‌ولێر، گوڤاری پامان که ئیوه‌ده‌ری ده‌که‌ن گه‌وره‌ترین گوڤاری کوردییه، گرنگی به ئه‌ده‌بیات ناده‌ن، به‌لام مه‌تنیک که زۆر جوان و ره‌وان و پاک بێ، نییه. له ئه‌ده‌بی فارسیدا «گولستان» ی سه‌عدی نه‌سرتیکی بیتۆینه‌یه.

پامان: له‌باتی «نه‌سر» وشه‌ی «په‌خشان» ت قبۆله‌؟
عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: واژه‌ی «په‌خشان» زۆر غه‌له‌ته. له‌باتی نه‌سر واژه‌ی «بلاوه» دروسته. بلاوه کوردییه، به‌لام په‌خشان، په‌خش فارسییه. «پخش کردن» یانی بلاوکردنه‌وه.

تات (ده‌ق) ی چریکه‌ی «که‌ژان و سیاه‌وندۆ»، جوانترین تاتی کوردی له دنیا‌دایه، هه‌یچ که‌س تا ئیستا نه‌سری وا ساده و پاکیزه‌ی کوردی نه‌نووسیوه. ئه‌و نه‌سه‌ری له چریکه‌ی «که‌ژان و سیاه‌وندۆ» ی من نووسیومه له‌گه‌ل تاتی هه‌ژار له شه‌رفنامه‌ دا

هه‌لیسه‌نگیتن، له‌کن یه‌کی دابینن. ئه‌و نه‌سه‌ره پاکه‌ی کوردی له‌گه‌ل ئه‌و نه‌سه‌ری هه‌ژار که واژه‌ی سه‌یر سه‌یری بۆ خۆی دروست کردوه، هه‌یناویه‌ته‌ نیو نه‌سه‌ره‌که‌ی. ئی من واژه‌ی نا کوردی تیدا نییه. من واژه‌ دروست ناکه‌م، به‌لام ده‌بینمه‌وه. واژه‌ی له بیرچوو ده‌بینمه‌وه. واژه‌ی مردوو، زیندوو ده‌که‌مه‌وه.

له‌ نووسینه‌کانهدا من واژه‌ی له‌بیرچوو ده‌بینمه‌وه، به‌لام دروستی ناکه‌م

پامان: باشه‌ پیت وای نییه‌ زمانه‌کان ده‌توانن وشه‌ له یه‌کتر وه‌ریگرن و هه‌یچ زمانیک نییه‌ به‌ ته‌واوی هه‌موو وشه‌کانی هی خۆی بن؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: زۆر که‌س پیتی وایه‌ چریکه‌ی «که‌ژان و سیاه‌وندۆ» هه‌ر هاتووم ئاسایی له‌ زبان چرگه‌رانه‌وه نووسیومه‌ته‌وه و فۆلکلۆره، نه‌، ته‌واوی واژه و رسته‌کانی له تاته ئه‌سلییه‌که‌دا بوون هه‌مووم گرتووه، دوايه به کوردییه‌کی ئه‌ده‌بی، هه‌ر ئه‌و واژانه‌شی تیدا بێ، نووسیومه‌ته‌وه. واته به ته‌واوی ئه‌مانه‌تدارییم کردوه، ریکویتیکی و جوان کردنیشم. هونه‌ریکی که ئی خۆم بووه له خزمه‌تی چریکه‌که‌دا به‌کارم بردوه. له گۆواره کوردییه‌کان که ئیستا ده‌رده‌چن هه‌یچ سه‌رنج نادریتنه تاتی ئه‌ده‌بی. نه‌سرتیکی جوان نانوسن. جگه له‌وه حوسنی خه‌ت (خۆشنووسی) نه‌ماوه. له ئیران تائیس‌تاش جوان نووسین، ده‌رسیکه قوتابی ده‌یخوین، لێره ئه‌وه له‌بیر چۆته‌وه.

پامان: تۆ گله‌ییت له زمانی مام هه‌ژار هه‌بی، مانای وایه‌ نووسینی نووسه‌رانی ئیستامانت هه‌ر به‌دل نییه. پیت وایه‌ چ بکه‌ین باشه‌ بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و زمانه له‌و پاشاگه‌ردانییه‌ رزگار بکه‌ین؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: ئه‌وه دوو پرسپاری زۆر جوانت کرد. ئه‌وانه شت وه‌بیر دیننه‌وه. ئیمه ئه‌گه‌ر پیمان زانی ده‌ردمان هه‌یه و ده‌ فکری چاره‌ی که‌وتین بپه‌چاره‌ نین. تۆ ده‌فه‌رمووی چ بکه‌ین. به‌لکم قسه‌که‌م راست بێ به‌لکه‌م ناراست بێ. چاره ئه‌وه‌یه دابینشین، بیری له‌ بکه‌ینه‌وه. ئیستا هه‌موو کار له ده‌ست ئیوه‌دایه. کۆوارتیکی

سه‌نگینت هه‌یه، کۆرپکی هه‌لاویتی دروست بکه..

پامان: ئه‌وه ئیشی ئیمه نییه، ئیمه به‌ره‌می نووسه‌رانمان بۆ دئی و جاری وایه زۆر به‌سه‌زه‌روه ده‌سکاری وایه‌یه‌ک ده‌که‌ین. ئه‌وه ئیشی کۆری زانیاری کورده، کۆری زانیاری بۆ ئه‌وه دانراوه و ملیۆنه‌ها دۆلاری لێ سهرف کراوه بۆ ئه‌وه‌ی دانیشتن زمانه‌که‌مان بۆ پاک بکاته‌وه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: ئافه‌ریم، هه‌لازاده‌ی، قسه‌یه‌ک که ده‌مویست بیلیم پیتش من گوتت. پیتش ئیوه له‌گه‌ڵ یای دکتۆر کوردستان مرکریانی باسم کرد، گوتم ئه‌وه ئه‌رکی ئیوه‌یه. یانی چی «مۆزه‌خانه»؟ خانه فارسییه. ناوی ئه‌و تابلۆیانه هه‌موو نادرسته، زانییک که ئه‌ورۆ رادیۆ و ته‌له‌فزیۆنه‌کان قسه‌ی پیده‌که‌ن، زمانیکی ده‌سکرده، سروشتی نییه. کوردیکی لادیتی زۆر جوان قسان ده‌کا. ته‌نانه‌ت کورمانجی له‌هه‌جه‌ی ئیمه ساغتر ماوه.

راستییه‌که‌ت پێ بلیم تیکده‌ری زمانی کوردی حزبه کوردییه‌کان بوون. حزبییه‌کان سه‌واد و زانیاریان نه‌بوو، وایه‌یان زۆر دروست کوردوه. ورده ورده بۆته باو و زمانه‌که‌ی ئیمه‌ی تیکداوه. ئیستا ده‌لی: «شاندیکیان ناردوه». کاکه «شاند» چ زمانیکه؟ خه‌لکی کوی ده‌لی شاند؟ وه‌لا‌های له‌ کورده‌ی ئه‌رزی به‌شه‌رتیک نالی شاند! به‌هه‌رام وه‌له‌ده‌به‌گی شاند شانده‌ی بۆ دروست کوردووم! «ده‌سته» دروسته. ده‌سته‌یه‌که‌مان میوان هاتوه. زمانه‌که‌مان هه‌یه، له‌ خۆرا ده‌چین وشه دروست ده‌که‌ین.

پامان: به‌رپێزم، ئه‌و هاتن و چوونه‌ی نووسه‌ر و رۆشنیرانه‌ی لیره‌ دینه ئه‌وی و له‌ویوه دینه ئیره، کۆینده‌رتی باشه و کۆینده‌رتی خراپ؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: له‌ په‌رپه‌رۆچکه‌ی ئاسمانی بگره تا ده‌گاته بن بنی عه‌زی چاکه، هیچ زه‌ره‌ری نییه. ئیستا که ده‌وله‌تی کوردی دروست بووه، کاک مه‌سه‌عوود بارزانی له‌گه‌ڵ ئیران هه‌ماهه‌نگییه‌ک بکا، به‌لام نووسه‌ری باش ده‌عه‌وت بکرتین و تیکه‌ل نه‌کری. من قسه‌م هه‌یه، ده‌ردم هه‌یه، کاک مه‌سه‌عوود به‌ ده‌وله‌تی ئیران بلتی، ئیمه بۆ کوردی ئیوه سووتاوین، ئیوه‌ش ده‌بێ بۆ کوردی ئیمه بسووتین. به‌سه هه‌تا که‌نگی ئه‌و په‌رده؟ تورکیا و باکو داوای ته‌وریتز ده‌که‌ن، ئیران بۆیان داده‌نویتی.

پامان: ئه‌ی جه‌نابت بۆ خزمه‌ت به‌زمانه‌که‌مان چیت کوردوه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: بیست هه‌زار وشه‌م کۆکردۆته‌وه، وه‌ک فه‌ره‌ه‌نگ. بیست فه‌ره‌ه‌نگی

چکۆلوکه‌م هه‌ن. کوردی به‌ فه‌ره‌نسا، کوردی به‌ ترکی، کوردی به‌ عه‌ره‌بی.

پامان: به‌لام ئه‌وانه چونکه چاپ نه‌کراون، ئه‌ئیسیران داناوه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: بۆ چاپ کردنی فه‌ره‌ه‌نگی گیوی موکریانی من کردمه هه‌لا و جه‌نابی نیچیرقان بارزانی، مالی ئاوه‌دان بێ زه‌حمه‌تی کیشاو بۆی چاپ کرد. زه‌بیحی-ش به‌شیک له‌ قاموسه‌که‌ی چاپ کرد. زه‌بیحی هه‌موو رۆژی له‌ هۆتیل «مسته‌فا» بوو لێی ده‌پارامه‌وه، تکام لیکرد، گوتم حه‌یفه ئه‌تۆ خه‌ریکی سیاسه‌تی، ده‌بێ بگه‌رپیه‌وه خه‌ریکی فه‌ره‌ه‌نگی کوردی بی. ده‌یگوت پیم خۆشه، به‌لام باریکه هه‌لم گرتوه و پیم داناندری. زه‌بیحی زۆر به‌هیممه‌ت بوو.

به‌لام هه‌له‌یه‌کی خۆشمت با بۆ بگپیمه‌وه. من تا ده‌رم شه‌رمه‌زاری «برایم ئه‌حمه‌د» م. له‌ به‌غدا له‌ هۆتیل مسته‌فا بووین. تا ده‌مویست بچمه ده‌ری، برایم ئه‌حمه‌د هه‌موو جاری له‌به‌رم هه‌له‌ستا. ئه‌منی که مه‌لا مسته‌فام خۆش ده‌ویست، هینده که‌له‌ره‌ق بووم جوابی سلاوی برایم ئه‌حمه‌د نه‌ده‌دايه‌وه. هه‌تا ده‌رم ئه‌و شه‌رمه‌زارییه‌م هه‌یه. له‌کوی منی ده‌ناسی نازانم.

پامان: ئه‌ی بۆ میژووی کورد چیت کوردوه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: تیزی ماسته‌ری من له‌ باره‌ی میژووی کورد و کوردستانه، به‌ دوور و دریتی نووسیومه و له‌ کۆتاییه‌که‌یدا میژووی شاعیرانی کوردیشم لێ زیاد کوردوه. ئه‌و له‌ چوار نوسخه‌دا چاپ کراوه، خۆم ئیستا نوسخه‌یه‌کم ماوه. چاپ نه‌کراوه. (۱۲۰۰) لاپه‌ریه‌یه.

پامان: تۆ که ده‌هاتیه کوردستانی ئازاد هه‌ندی له‌و ده‌سنوسانه‌ی خۆت به‌پینایا، بۆ ئه‌وه‌ی لیره‌ ده‌زگاکانی چاپ بۆت بلاو بکه‌نه‌وه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: نه‌موترا بیانیه‌تیم، گوتم له‌ رینگایه لیم ده‌ستین. خۆیان ده‌هیچ شتیکی منیش نه‌گه‌یان. کتیپتیکی دیکه‌شم هه‌یه، فه‌لسه‌فه‌ی شوێشی کوردی، کورته میژوولکه‌یه‌کی شوێشی میله‌تی کورده. له‌ تاران ئه‌و وتاره‌م خۆینده‌وه (۷۰۰) که‌سی لیبوون. نه‌یانده‌هیشته که‌س قسه‌ بکا. ده‌ستم هه‌لینا گوتم: بژی کورد. گوتم ئیوه پیشه‌وا بارزانی ناسن، که‌سیکه که (۴۰) سا‌له‌ خه‌ریکی به‌ره‌ره‌کانییه. ئه‌وه‌ی ئه‌و کوردویه‌تی به‌هیچ که‌س نه‌کراوه. تازه له‌ ئیران شوێش کرابوو که من له‌و رپوره‌سمه‌دا قسه‌م کرد. دوایه‌ گرتیانم، جمهوری ئیسلامی (۷۷) رۆژ منی زیندانی کرد. زۆر که‌س به‌ خۆرای کۆژرا. سه‌یر بوو که منیان نه‌کوشته.

پامان: ئه‌ی له‌ خانه‌واده‌ی ئیوه که‌سی تر هه‌یه خزمه‌تی

دکتۆر موعین ساغترین کاری فەرهنگییه، که له سه‌ر فەرهنگی فارسی کرابێ. کۆری زانیاری به‌رپرسی ئه‌و کاره‌یه.

پامان: ئه‌ی به‌لای تۆوه کوردایه‌تی فله‌سه‌فه‌ی هه‌یه؟
عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: که‌سیک ئه‌گه‌ر ئه‌و په‌نده کوردییانه بخوینیته‌وه، چاک تووشی فله‌سه‌فه‌ی کوردی ده‌بێ. په‌ندیک هه‌یه ده‌لێ: «ئه‌گه‌ر پیاو به‌زۆری به‌... له‌شی پیس نابێ». فله‌سه‌فه‌ی ئه‌و په‌نده ده‌لێ: مرۆف مه‌زلۆومه. ئینسان له‌ به‌رامبه‌ر زولمدا، به‌رگری نییه. ئه‌و به‌رگریه سنووریکه هه‌یه، له‌ سنووری خۆیدا جێی گله‌یی نییه. زۆری هیمای ده‌سه‌لاته. کاتێ میلیله‌تیک په‌ندیکه ئاوا دروست ده‌کا، ده‌یه‌وی تیتبگه‌یه‌نێ که کاتێ له‌ باره‌ی میلیله‌تیکه زولم لیکراو قه‌زاوه‌ت ده‌که‌ی، عه‌یبی لیمه‌گره. کاریکه‌ی وا بکه‌ زولمی لینه‌کری.

یان په‌ندیکه‌ی تر ده‌لێ: «چاوی شین و شایه‌ی گه‌وره‌یه». ئه‌وه هه‌موو فله‌سه‌فه‌ی ژبانه.
پامان: راسته‌ حیکمه‌تی میلیله‌ ده‌بیته‌ فله‌سه‌فه‌.. جه‌نابت گوتت چه‌ند زمانیک ده‌زانی و هیتدیکه‌شت له‌بیرچوونه‌ته‌وه. بروات به‌وه هه‌یه به‌ره‌می زمانه‌کانی دی وه‌رگرتین؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: کاریکه‌ی زۆر گرنگه.
پامان: ئه‌ی خۆت بۆ هه‌یجت نه‌کردوه؟
عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: من خه‌ریک بوو بپێژم به‌تۆ ئه‌و کاره‌شم کردوه. من زۆر نووسینم له‌ فهرانسه‌وه ته‌رجمه‌مه کردوه. ئه‌و کتێبه‌ی بازیل نیکیتین به‌ناوی «کورد و کوردستان» که‌ محمه‌د قازی ته‌رجمه‌می زمانی فارسی کرد، من سی سال پێش ئه‌و بازیل نیکیتین مابوو بۆی ناردم. بازیل نیکیتین گه‌وره‌ترین پۆژه‌لاتناسی پروسی کوردپه‌روه‌ر بووه. ئه‌ویش و مینۆرسکی-ش په‌یه‌ندییان له‌گه‌ل من هه‌بوو و نووسراوه‌کانی خۆیان بۆ من ده‌نارد. من خه‌ریکی وه‌رگرتنی ئه‌و کتێبه‌ بووم، (٦٠) لاپه‌رده‌م لێ وه‌رگرترا، به‌لام چونکه‌ نیکیتین قونسولی پروسه‌کان بوو، پیر بوو، فهرانسه‌ی (٦٠) سال له‌وه پێشی ده‌زانی. زمانی فهرانسه‌ له‌و مابه‌ینه‌دا هیتدیک گۆرابوو، من فهرانسه‌ی تازه‌ فیر بپروم، به‌لام محمه‌دی قازی چونکه‌ زۆر شتی کۆنی ته‌رجمه‌مه ده‌کرد چاکه‌ ده‌زانی. کاغه‌زیکم بۆ محمه‌دی قازی نووسی که‌ زۆر تووشی گرفت بووم. پاشان کورپیک به‌نیوی «فه‌یزنه‌ژاد» هاته‌ لام شه‌ویکی منی ده‌عه‌وت کرده‌ مالی ئه‌حمه‌دی قازی، گوتی ئاغای محمه‌دی قازی داوامان لیکردوه‌ ئه‌و کتێبه‌ی بازیل نیکیتین ته‌رجمه‌مه بکا. گوتی محمه‌دی قازی گوتویه‌تی تا کاک عوبه‌ید ئیجازه‌م نه‌دا ناتوانم ئه‌وه بکه‌م ئه‌و

بواری پۆشنییری کوردی بکا؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: به‌لێ، براهه‌کی له‌ خۆم گه‌وره‌تر هه‌یه به‌ناوی سه‌ید سالحی ئه‌یووبیان، دوو به‌ره‌می زۆر گرنگی نووسیوه، یه‌کێک په‌ندی کوردی، ١٢٠٠٠ په‌نده که‌ چاپ نه‌کراوه. ئه‌وه‌ی تر واژه‌نامه‌ی فارسی «عه‌مید» ی به‌ کوردی وه‌رگرتراوه.

پامان: ئه‌ی خۆت جگه‌ له‌و چه‌ند بواره‌ی باست کرد؟
عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: منیش واژه‌نامه‌یه‌که‌ هه‌یه که‌ ئه‌و واژه‌نامه‌ی که‌ ده‌گۆرتین و ئیراد ده‌گرم، ئه‌وانه‌یه. بۆ نمونه‌ واژه‌ی «به‌یت» که‌ عه‌ره‌بیه‌ و هاتۆته‌ نیوی زمانی کوردی.

پامان: تۆ له‌ جیاتنی «به‌یت» واژه‌ی «چریکه» ت به‌کاره‌یناوه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: ئیستاش له‌ کرمانشانی ده‌لێن: «بچره». «تیی چریکاند»، له‌ شاری ئیلامی پیاویکی پیر که‌ واژه‌کانم لینه‌پرسی، گوتی ئیمه‌ به‌و داستانه‌ کۆنانه‌مان ده‌گوت چریکه.

پامان: له‌وه‌دیو زمانی فارسی کاریگه‌ری زۆر له‌سه‌ر زمانی کوردی و لیره‌ش عاره‌ب ئه‌و ته‌ئسیره‌ی له‌سه‌ر کورد هه‌یه؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: ته‌ئسیری فهرانسه‌نگ و زمانی فارسی له‌سه‌ر کورد یه‌گجار زۆره. واژه‌ی نه‌وورۆز، فارسیه‌یه که‌ ئه‌و پۆ هه‌موو به‌کاری ده‌بن، پیره‌میرد سیمبولیکه‌ کوردی نوی ئیمه‌یه و ئه‌ویش وای به‌کار هه‌یناوه، «نه‌وورۆ» کوردیه‌یه. واژه‌ی دیکه‌ش یه‌گجار زۆره.

پامان: ئه‌ی ئه‌گه‌ر بمانه‌وی له‌و ته‌ئسیره‌ پزگارانمان بێ؟
عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: خۆ تۆ پێشتر جوانت باس کرد. کۆری زانیاری کورد ده‌بێ جوابی ئه‌وه‌ بداته‌وه. جارێ با ئه‌وه‌ بلیم نیوی «کۆری زانیاری» هه‌له‌یه، نه‌ «کۆر» بۆ ئه‌و واژه‌یه‌ ده‌بێ، نه‌ «زانیاری». من مه‌جمه‌عیکم هه‌یه به‌ناوی «کۆمای کۆزانی کوردی».

پامان: ئه‌وه‌ له‌ پروی زمانه‌وه، ئه‌ی له‌ پروی فیکر و فله‌سه‌فه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی بیینه‌ خاوه‌نی فله‌سه‌فه‌یه‌کی کوردانه‌؟

عوبه‌یدوللا ئه‌یووبیان: ئه‌وه‌ مه‌سه‌له‌یه‌کی گرنگه که‌ منیش وه‌ک تۆ بیری لینه‌که‌مه‌وه. ئیمه‌ له‌ هه‌موو شتیک زیاتر، ده‌بێ دوو شت ته‌کمه‌یل بکه‌بن، یه‌که‌م واژه‌نامه‌یه‌کی گه‌وره‌ بنوسین. واژه‌نامه‌ی گیوی موکریانی و مه‌ردۆخ و شیخ محمه‌دی خال و.. تاد، هه‌موویان کۆ بکه‌ینه‌وه و به‌ سیسته‌میک که‌ له‌ ئیرانی دکتۆر «محمه‌د موعین» له‌سه‌ر فهرانسه‌نگیکه‌ کۆنی فارسی به‌ناوی «بوره‌انی قاتیع» کاری کردوه. کاره‌که‌ی

خه ریکی ئەو کاره بووه، گوتم کاکه من بۆم ناکرئ. **پامان:** ئەو له گهڵ دنیای دهنگخۆش و گۆرانیبیژان به ینت چۆنه؟

عوبهیدوللا ئەیووبیان: ئەتۆ گلهیی ئەوه له من دهکە ی که بۆ ئەو هه موو بیرت نانووسی و چاپی ناکه ی. من له ماله خۆم دانیشتووم، محمه دی ماملئ لیم وهژوور دهکەوئ. پیتشوازی لیدهکەم، میوانداری لیدهکەم، هه تا نیوه شهوئ میوانم دئ، ئەویش گۆرانیمان بۆ ده لئ. له رۆحی خۆم خۆشتر دهوئ. دهنگیانم پیتخۆشه. خانه واده ی ماملئ هه مووی په روه رده کراوی دهستی باوکمه. داره تووه کی گه وره مان ماوه، من و تۆ دهستمان تیتوه ناسووئ، ۱۵۰ ساله ئەو داره ماوه، بابی محمه دی ماملئ (سه عید ماملئ) له بن ئەو داره شۆراوه. که پیر بووه و نه خۆش و بیکار بووه باوکم به خیتی ده کرد. با بام تاراده یه ک دهوله مند بوو، کاری ئەوه بوو، ئەوی کۆنه تازادیکه و لیتقه وماو و قاچاخچی بوو، دهن بالئ گرتوون. ئەوی وه دووی کوردا به تی که وتی له سه رچاوی خۆی داناوه.

پامان: کیتی دی؟ عه زیزی شارۆخ-ت به دل نیبه؟ **عوبهیدوللا ئەیووبیان:** تۆ.. و، ئەو نانه جیبه شاگردی من بووه [به پیکه نینه وه] وه ک بیتچووه پشیله له په نام داده نیشته! پۆلی ساوا یان بوو. من «کو ده کستان» (باخچه ی ساوا یان) یکم دروست کردبوو به کوردی فیری شتم ده کردن. ئەوانه پیتش ئەوه ی فارسی بخوتین فیری کوردی کراون عه زیز-یش یه ک له وان بوو، به لام زۆر بیتوه فایه!

پامان: ئەو له نووسه رانی ئەمدیو و ئەودیوی کوردهستان. دۆستایه تیت له گهڵ کامیان خۆش بوو؟ **عوبهیدوللا ئەیووبیان:** من به راستی «گۆران» م زۆر خۆش دهوئ، به لام نه مدیت! سه عید ناکام که دۆستی منه و دۆستی گۆرانیش بوو، تاره زوومه بیبینم، بیستوومه زۆر پیره.

پامان: مامۆستای «هیمن موکریانی» ش بووه؟ **عوبهیدوللا ئەیووبیان:** هیمن له مالتی ئیمه ی خوتیندوو، تا کلاسی چوار. که به بئ ئیجازه ی باوکم خوتیندی ته رخ کرد و چۆوه گونده که یان، بابی ده ی کردوو و نه یداندوو. له سه ره ئەوه که له بابی منی ئیجازه وه رنه گرتوو و قوتابخانه ی جئ هیتشوو. که سیکی دی که زۆرم خۆش دهوئ «خاله مینی به رزه نجی» که ئوستادی هه ژار و هیمن و منیش بوو، سه یفولقوزات-یش شاعیریکی به رجه سته یه، «پیره مێرد» ی سلیمانی به راستی پیاو ده بی بیه رستئ،

شاکاری یه کجار جوانی هه ن. له رووی ئەده بیسه وه له شاعیران، نالی گه وره ترین ئەدی بی کورده.

من سئ جار له دانیشتنی گشتیدا کۆنفرانسم داوه، هه موو جارئ که دهستم به قسه کردوو، ئەو شیعرا نه ی نالیم خوتیندۆته وه:

بۆچی نه گریم سه د که ره تم دل ده شکینی
بۆ مه ی نه رژی شووشه له سه د لاوه شکاوه

هیچ کهس ناگاته نالی، هیچ کهس، حافزی کوردا نه. **پامان:** ئیستا دوا ی ته مه نیک ئەزموون ته گه ر به ته هوئ پیتوینی نه وه ی نویمان بکه ی، بۆ ئەوه ی له ریتگیایه کی کورته وه سوود له ته جره به ی تۆ وه ر بگرن؟

عوبهیدوللا ئەیووبیان: کاکه گیان، له هه موو شت بۆ ئیمه گرنگتر و جوانتر، خۆشه و بیستییه. فیر بین یه کترمان خۆش بوئ، فیر بین له گه ل یه کتر پاک بین. پیکه وه هه ل سوورپین. فیری کاری دهسته جمعی بین. له نیو میلله تانی رۆژهه لاتدا ئەو کایه و وه رزشانه ی به ته نئ ده کترین، وه ک زۆره وانئ، رۆژهه لاتئ ده بیه نه وه، به لام کاری دهسته جمعی نازانن. له تۆ پیت و فووتبال ده ی دۆرپین! کاری دهسته جمعی مو حیبه ت و خۆشه و بیستی دروست ده کا.

من به پیتچه وانه ی حزه کور دییه کان، فکریکی دیکه م هه یه. زۆر دهسته ی لاوان دروست کردن و دهسته ی قوتاییان دروست کردن و یه کیتی سه ندیکای کریکاران دروست کردن [له لایه ن حزه وه] به ره مه می باشی نابئ. با تازادی بدرئ به لاوان بۆ خویان دهسته دروست بکه ن. وه ک ئیمه هه ولمان ده دا کۆمه له ی ژیکاف به ره سمی بمانناسئ. نه ک ئەوه ی کۆمه له ی ژیکاف له فکری ئەوه بکهوئ دهسته ی لاوان دروست بکا. جیاوازی ئەو دوو شته زۆره. ئیمه بۆ ئەوه ی نیشان بده بین که گه وره بووین و کارمان له دهست دئ خۆمان دهسته ی لاومان دامه زراند و شانۆبی «دایکی نیشتمان» مان پیتشکه ش کرد که چاوی دوزمنی کویر کرد و کوردهستانی راچله کاند. هه ره له وه مه راسیمه دا زۆر ئەندامی کۆمه له ی ژیکاف سویتیدیان خوارد.

که تازادی راستی هه بوو هه موو شت گۆل ده کا. نه سلی لاو بۆ خۆی ده پشکوئ، بۆ خۆی کاری خۆی ده کا، به لام که حزب و دهوله ت ویستی ئەو کارانه بکا، درۆ و فروفیلئ تیدا ده بی، هه و نابئ، به لام ته گه ر خه لک خۆی کردی فیلئ لی ناکرئ.

پامان: ئەو ئەو ئەنجومه نه ئەده بیانه ی له ودیو هه ن پیت وایه خزمه ت ده کهن؟

عوبه یدوللا نه یووبیان: به لئی چون خه لکه که تینوویه، دهوله تیش لییان تیکدهدا هه دروستی ده که نه وه. ئیستا نه وه دروست نییه حزب له دووی شاعیران بنیرئ بلی و هرن لیک کۆبنه وه. یان سه ندیکای مامۆستایان دابه زرتینی. نه گهر چند مامۆستایه کی بۆ خوڤان لیکخر بوونه وه کاره که یان سه رکه وتوو ده بیخ، دهوله تی کوردی ئیستا ده بیخ له فکری نه وه دا بیخ خه لک تیر بیخ و شار و ولات ناوه دان بکری، نه گهر خه لک فکری ناسووده بوو، نازادی هه بوو، خه لک رازی بوو، خه لک روفاهییه تی هه بیخ، ده فکری جوانپه رستی ده که وئ، ده فکری جوان کردنی ولاتی خوئی ده که وئ. تو که نان نه بوو و برسی بووی، باخچه ت بۆ چیهی؟ نازادی له هه موو شتی دنیایه پیروژتره، ئینجا نابووری.

پامان: له پیشکه وتنی دنیای کوردهواری مه سه له ی ئافره ت گرنگه، دهوری ئافره ت نه وسا چۆن بوو و ئیستا چۆنی ده بینی؟

عوبه یدوللا نه یووبیان: ژنی کورد هه میسه نازاد بووه. له چاو میلله تانی رۆژه لاتنی و موسلمان ژنی کورد له ئی هه موو میلله تان نازادتر بووه. قهت پرووی خوئی دانه پۆشیوه. باسکی هه لکردوو و سووانی (فهقیانه ی) به ملیاندا ده کهن. دایکی من هه میسه له باتی بایم میوانداری له میوانان کردوو، وابوو بایم له مال نه بووه، ده میوانی پیامان هه بووه، ده گه لیان دانیشتوو، قسه ی له گه ل کردوون، به لام سه ره رای نه و نازادییه ش، به قه د میترده که یان مافیان نه بووه. میترد زۆر زالم بوون. خودا نه و هه قه ی به نیتری داوه به میشی داوه. نه و هه قه ی به باب و کاکي ئیمه ی داوه به دایک و خوشکی ئیمه شی داوه.

پامان: له سه رده می کۆماری کوردستان چند جار به خزمه تی بارزانی گه یشتی؟

عوبه یدوللا نه یووبیان: من هه میسه له خزمه تیاندا بووم. ئاغله بی رۆژان ده مدی. من دوو سی بیره وه ریم له بارزانی هه به، نووسیومن به لام چاپ نه بوون. مه لا مسته فا ئینسانیکی گه وره بوو.

تازه دهوله تی کوردی دروست ببوو، به رگی ژهنه رالی و نيزامییان دروست ده کرد، به رگی ژهنه رالیشیان بۆ ژهنه رالی بارزانی دروست کردبوو. ژهنه رالی هه مه حوسپن خان و هه مه ره شید خان به رگی ژهنه رالیان ده به رکردبوو، به لام بۆ رۆژی جیژنه که مه لا مسته فا به رگه که ی ده به ر نه کردبوو. کاکم بۆ منی گپراوه، کاکم یاریکاری قازی بوو، حاجی بابه شیخ سه ره ک وه زیر بوو. قازی به حاجی بابه شیخ ده لئی: مه لا مسته فا به رگی ژهنه رالی ده به ر

نه کردوو.

قازی محمه مد بۆ خوئی پیتی عه یب بووه له دوای مه لا مسته فا بنیرئ، به حاجی بابه شیخی گوتوو. حاجی بابه شیخیش پیاوئیکی پیری به ریز بوو، له دووی کاک محمه مد، کاکي منی ناردبوو، کاکیشم ده چیته خزمه ت مه لا مسته فا. ده لئی قوربان نه و رۆ جیژنه مانه و پیمان خوشه خه لک به به رگی ژهنه رالییه وه تو ببینی. منیش به رگی نه فسسه ریم له به ر کردوو. چۆنه تو له به رت نه کردوو؟ بارزانی ده لئی کاک محمه مد وه ره با برۆین. ده لئی قوربان بۆ کوئی؟ جه عفه ری که ریمی له وئ ده بیخ. بارزانی ده لئی کاک جه عفه ر نه تۆش وه ره. کاکم و جه عفه ری که ریمی له گه ل خوئی ده با، له پشت مالی شیخ نه حمه د دوو-سه مالی بارزانی هه ژاریش له که لا وه یه کدا ده ژیان. کاکم و جه عفه ری که ریمی که سه رۆکی ستادی نه رته شی کوردستان بوو له گه ل بارزانی ده چنه ژوو نه و ماله وه. بارزانی ده لئی: کاک سه یه د محمه مد، کاک جه عفه ر، من بابی نه و منداله پرووتانه م، به و پایزه نه وان تاوا پرووت بن و منیش به رگی ژهنه رالی له به ر بکه م؟

که نه و قسه یه ده گپرنه وه و کاکیشم که جیگری پیشه وا بوو کاری له ده ست ده هات، سه رۆکی کۆمپانیای «ته ره قی» که هی رووسه کان بوو و ناوی «نه سه دۆف» بوو، کۆمپانیاکه یان قوماشی ده فرۆشت، ده چنه لای نه سه دۆف بۆ ته وای بارزانییه کان، چ نیر و چ می، به رگی ده کپرن. من نه و ده مه گه نج بووم، له و به زمه دا گه یشتمی، نه و کاته ش له قوتابخانه ی گه لا ویت، هه موو کوره فه قیریان خر کردبووه، من و عوسمان دانش و نه وهر دلسوژ درسمان ده گوت، بۆ قوتابییه کانی قوتابخانه ی گه لا ویت داوام کرد به رگ بۆ هه موویان بکپرن. بۆ مامۆستاکانیش کرا. ئینجا گوتیان هه ر کارمه ندیکی فه قیر بی و به رگی نه بی بۆ بکری. له سایه ی نه وه ی بارزانی به رگی ژهنه رالی له به ر نه کرد، ده هه زار که س بوو به خاوه نی جلویه رگ.

پامان: به ریز نه یووبیان زۆر سوپاست ده که یین.
عوبه یدوللا نه یووبیان: زۆر سوپاس، نه و رۆژه خوشه م قهت له بیر ناچن.

هه قه یقین:

نازاد عه بدولوا حید - سلیمان دلسوژ